

El carrilet de la Cava

L'Ajuntament de Tortosa i l'Associació Amics del Carrilet han signat un conveni per realitzar una restauració integral de la màquina del carrilet que hi ha al parc de Tortosa des de fa 40 anys. La locomotora a vapor, construïda el 1910, ha sofert un greu procés de degradació en estar sense cap protecció. Fins i tot han desaparegut alguns dels elements de l'enginy, que ja s'ha anunciat que seran reconstruïts.

Josep Bayarri Raga

El carrilet de Tortosa a la Cava va ser un dels elements més emblemàtics del territori. Inaugurat el 1926, va ser una obra cabdal per al desenvolupament del Delta, en transportar persones i mercaderies en substitució dels històrics i lents vapors, el darrer dels quals, l'*Anita*, encara va subsistir fins al 1930. Amb 27 quilòmetres de recorregut, unia el centre de Tortosa amb els pobles riberencs, el que ara se'n diu el Delta, però que fins fa mig segle sempre havia sigut "la ribera". De fet, les vies arribaven al pont del tren pel que avui és l'avinguda de la Generalitat i el despatx de venda de bitllets estava vora el bar Ribera. El tren que sortia a darrera hora del matí tallava, per uns moments, els carrers del Marquès de Bellet, Comte de Bañuelos, Rosselló i Lamote de Grignon. Altres trens sortien de l'estació terminal, de la qual avui en resta l'edifici. La via

del carrilet seguia pel voral de la carretera fins al pas a nivell del canal i d'allí en avall, vora el canal. Hi havia abaixadors a Santa Càndida, Soldevila, Campredó, Font de Quinto, Amposta, la Canyada, mas d'Avall, Lligallo, Jesús i Maria, Sant Jaume, l'església i l'estació final de la Cava. Recordo de la meua infància les riudes de riberencs que pujaven amb carrilets el dilluns de Pasqua per continuar caminant a menjar la mona a Mig Camí. O les contalles de ma iaia quan, en els anys 30, hi havia curses de braus i molta gent dels pobles del Delta arribava a Tortosa amb el carrilet per creuar la ciutat fins a la plaça de Remolins. Jo sempre li he tingut una estima molt especial. Mai no podré oblidar que el meu primer èxit periodístic fou guanyar el premi Manuel Brunet amb un reportatge titulat *Un ferrocarril de los tiempos heroicos*. Era un treball sobre el carrilet i la seua història, amb referències al precedent del vaporet *Anita*; tot plegat, una

aproximació literària a la vida dels pobles riberencs. El premi es va atorgar el 6 de gener del 1966 juntament amb el premi Nadal de novel·la. Fou publicat a la revista *Destino* (Biblioteca de Catalunya. *Destino* núm. 1485, 22 de gener del 1966, pag. 12 i sg.).

El treball, com diversos articles publicats els anys següents, defensava la continuïtat del carrilet, que era un sentiment social molt viu. Molts trenets de via estreta eren deficitaris i acabaren clausurats durant aquests anys. Potser el més emblemàtic era el d'Olot a Girona i de Girona a Sant Feliu, de 99 km, tancat el 1969. La cèlebre *Panderola* d'Onda a Castelló i el Grao va ser-ho el 1963 i el tramvia de Reus a Salou va resistir fins al 1975. Però al carrilet de la Cava l'haguessen pogut salvar. De fet, els treballadors i el darrer administrador nomenat per la companyia estatal FEVE (equivalent a RENFE) consideraven que el mitjà era rendible amb una inversió limitada i raonable.

La màquina del carrilet, una vegada restaurada, es podria situar a la plaça de davant de l'edifici de la que fou l'estació terminal de la línia.

Hi havia, però, molts interessos en que el carrilet, de titularitat pública, deixés de funcionar per deixar pas al transport de viatgers amb autobusos d'empreses privades, interessos econòmics i també urbanístics. L'Ajuntament de Tortosa, més enllà de declaracions formals, ben poca cosa va fer per salvar el carrilet. Encara hi ha vius antics operaris que poden donar fe de l'esforç per salvar-lo. Tot va ser inútil. Just dos anys després del meu reportatge, el 31 de desembre del 1967, el trenet va fer el darrer recorregut i s'aturà definitiva-

ment a Tortosa. Això sí, a l'arribada del darrer tren, arrossegat per l'automotor Billard, ornamentat amb la bandera de la Diputació de Tarragona –que no sé quin paper hi jugava–, l'esperaven a l'estació de Tortosa l'alcalde i els regidors, la banda de música i molta gent empipada per la pèrdua de quelcom que formava part de la seua vida. Des de fa deu anys s'ha començat a reivindicar la memòria del carrilet, fins i tot amb una cançó que ja ha esdevingut un himne per a molts ciutadans del territori. ■